

250 dni. Kiedy wytchnienie dla Żurawłowa?

23 stycznia 2014

Na początku lutego 2014 roku minie 250. dzień protestu mieszkańców Żurawłowa i okolicznych miejscowości przeciwko poszukiwaniu i eksploatacji gazu łupkowego. To szczególnie niechlubny jubileusz dla polskiego rządu, biernych parlamentarzystów, lubelskich urzędników samorządowych oraz niewydolnego systemu „demokracji przedstawicielskiej III RP”. Choć członkowie lokalnych społeczności z gminy Grabowiec wyrazili swą wolę jednoznacznie, potwierdzając ją wielomiesięcznym protestem w postaci stacjonarnej blokady na miejscu oraz udziałem w pikietach, marszach i debatach na terenie całego kraju, Donald Tusk i jego ministerialni współpracownicy podtrzymują stan permanentnej konfrontacji w spokojnym dotąd, wiejskim obszarze, położonym na północ od Zamościa [1]. Stroną w sprawie, i to bardzo ofensywną, pozostaje amerykański koncern Chevron. Przedstawiciele firmy (w tym m.in. John Claussen, Grażyna Bukowska, John Watson i George Kirkland), która zaczynała działalność w Polsce pod marką Texaco i jest właścicielem koncesji Grabowiec, za wszelką cenę dążą do realizacji zadań umożliwionych im dzięki przychylności Ministerstwa Środowiska – a te obsadzone przez rządowych funkcjonariuszy realizuje linię Platformy Obywatelskiej.

Chevron i dwuznaczne zachowanie jego reprezentantów wzbudziły wątpliwości mieszkańców już na samym początku. Członkowie lokalnych społeczności poznali wiele sceptycznych ekspertyz na temat możliwego wpływu technologii szczelinowania hydraulicznego, tak jak chociażby badania naukowców z Duke University [2]. Przedstawiciele koncernu zamiast zaprezentować logiczne kontrargumenty, zbiegli 19 stycznia 2012 roku ze spotkania z mieszkańcami, nie podejmując rzetelnego dialogu [3]. Gdy wreszcie po kilku wcześniejszych incydentach, 3

czerwca 2013 roku około sto osób zablokowało dojazd do działki wydzierżawionej przez Chevron, uniemożliwiając mu rozpoczęcie inwestycji, firma podjęła długą wojnę podjazdową z mieszkańcami [4]. Wynajęła nisko opłacanych ochroniarzy doglądających terenu i kamerzystę w trybie całodobowym filmującego protestujących. Wkrótce w ruch poszły donosy na policję i trwające postępowanie sądowe wytoczone najbardziej aktywnym uczestnikom blokady [5]. Z końcem ubiegłego roku Ministerstwo Środowiska zyskało doskonałą okazję by zakończyć tą konfrontację. Postanowiono jednak nie tylko podtrzymać pat, ale nadać mu nową, bardziej energiczną dynamikę.

6 GRUDZIEŃ, A JEDNAK NIE KONIEC

6 grudzień 2013 roku mógł okazać się datą przełomową. W ten dzień, zgodnie z warunkami udzielenia koncesji, wygasało 5-letnie pozwolenie dla Chevronu umożliwiające mu aktywność w obrębie gminy Grabowiec. Przedstawiciele firmy, zdeterminowani by kontynuować działalność w Żurawlowie i nieodległej Ministrówce zwrócili się o jej przedłużenie. Organ decyzyjny, Ministerstwo Środowiska, jednym zdaniem odmownym mógł zapobiec dalszej eskalacji problemu. Byłby to spóźniony akt autorefleksji. Przypomnijmy, że wszystkie koncesje wydane przez decydentów z Warszawy i mogące rzucać znacznie na życie lokalnych społeczności, rozdano bez konsultacji z najbardziej zainteresowanymi sąsiadami przyszłych inwestycji. Miejsca na realny proces partycypacyjny zabrakło i tym razem. Ministerstwo Środowiska, jak za moment przeczytamy, z nowym przełożonym na czele, postanowiło przedłużyć okres obowiązywania koncesji „Grabowiec” na następne dwa lata, z terminem końcowym 6 grudnia 2015 roku [6].

Nowe warunki pozwolenia obejmują „obligatoryjne wykonanie 300 km² sejsmiki 3D oraz opcjonalne wykonanie 2 odwiertów do maksymalnej głębokości 5000m z możliwością wykonania po jednym odcinku horyzontalnym o maksymalnym zasięgu poziomym do 2000m”[7]. Koncesja obostrzona jest dodatkowo zakazem „wykonywania otworów wiertniczych o głębokości większej niż

1000m, w strefach ochrony ujęć wody, na obszarach zbiorników wód śródlądowych i na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Jak zauważają protestujący, teren koncesji leży w całości na największych udokumentowanych zbiornikach wód podziemnych w Polsce. Zmniejszy to pole manewrowe Chevronu w tej konkretnej koncesji, nie zażegna jednak trwającego sporu, który rozpoczyna się od kwestii fundamentalnej: „wiercić czy nie wiercić”; a przecież i mieszkańcy sąsiedniego Rogowa odnotowali negatywne zmiany środowiskowe po samych badaniach sejsmicznych w 2011 roku [8] Podkreślić należy nadto, że warunki określone przez Ministerstwo Środowiska są tylko prawnymi regulacjami, pozbawionymi odpowiedniej egzekucji. W niedawnym raporcie dotyczącym poszukiwania gazu łupkowego Najwyższa Izba Kontroli wskazała na wiele nieprawidłowości, które towarzyszą temu procesowi i dotyczą zarówno działań rządu, administracji publicznej i prywatnych firm. W omawianym przez nas kontekście szczególnie rażącymi pozostają: brak nadzoru urzędów górniczych nad wszystkimi wykonanymi odwiertami poszukiwawczymi, a także niewystarczająca kontrola ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego i Ministerstwa Środowiska [9]. Wskazanie NIK uznamy za szczególnie ważne jeżeli uświadomimy sobie jednocześnie, że Chevron nie uniknął wycieku ropy naftowej w 2011 roku na Oceanie Atlantyckim w strefie wód brazylijskich – łamiąc regulacje koncesyjne, wykonał odwiert o 500 metrów głębszy od dopuszczalnego, nie posiadał także na stanie sprzętu umożliwiającego lokalizację awarii [10].

DETERMINACJA PERSONALNIE OBNAŻONA

Pragnienie rozwiązania konfliktów społeczno-środowiskowych trudno rozpoznać w ostatnich personalnych posunięciach Donalda Tuska. W trakcie trwania warszawskiego Szczytu Klimatycznego odwołał on ze stanowiska jakkolwiek politycznie dyspozycyjnego Marcina Korolca, na jego miejsce powołując dotychczasowego wiceministra finansów, Macieja Grabowskiego. Teoretycznie, mniejsze doświadczenie w sferze środowiskowej, nowy minister

mógłby nadrobić szczerą wolą zadbania o równowagę środowiskową. Jednakże już w dniu swojej nominacji Grabowski nie pozostawił wątpliwości, że rola rozpisana dla niego w MŚ będzie czysto technokratyczna. Patrząc w dziesiątki obiektów skoncentrowanych na swojej osobie, nieskromnie oświadczył, że zadaniem jego będzie „przyśpieszenie wydobycia gazu łupkowego” [11]. Nie zatem bezpieczeństwo, dialog, namysł i rozwijanie alternatywnych wariantów, dobrych i akceptowalnych dla środowiska i społeczeństwa – ale lobbowanie na rzecz jak najszybciej eksploatacji. A zatem, powołując Grabowskiego na ministra środowiska Tusk naruszył fundamentalną zasadę wzajemnej samokontroli ministerstw, które reprezentując odmienne sektory funkcjonowania państwa, występują jako adwokat innej sfery interesu publicznego i dopiero z tej pozycji poszukują wspólnego, zrównoważonego rozwiązania.

Jeżeli Tusk koniecznie chciał nobilitować Grabowskiego mógł utworzyć specjalnie dla niego, osobne ministerstwo energetyki i górnictwa. Dotychczasowy wiceminister finansów, czego nie ukrywa, interes środowiskowy zamierza reprezentować w znamieny dla siebie sposób. Realizując program „liberalizacji gospodarczej”, na podstawie swoich domysłów, gotowy jest zmniejszyć obostrzenia dotyczące ochrony środowiska. Skąd to wiemy? Oddajmy głos samemu Grabowskiemu, który powiedział: „WYDAJE MI SIĘ, że można osiągnąć cele związane ze środowiskiem, łącząc je z gospodarczymi w bardziej przyjazny dla inwestorów sposób” [12]. Nie będąc zatem wcale tego pewien, i jak należy przypuszczać, nie wiedząc jak to zrobić, zamierza popierać z góry wytyczony cel sprowadzający się do ułatwień w eksploatacji kopalin. Typowo fiskalna rola nowego ministra środowiska stała się jeszcze bardziej czytelna gdy niespełna trzy miesiące po jego powołaniu, ogłoszono plan zaboru kilkuset milionów złotych wypracowanych przez Lasy Państwowe i przekazania tej kwoty na rzecz budżetu państwa i budowy dróg lokalnych [13]. Leśnicy, ekolodzy i aktywiści społeczni ostrzegają: to może być celowy przedwstęp, zmierzający do osłabienia wydolności Lasów Państwowych, a co

za tym idzie, do ich przyszłej prywatyzacji. Maciej Grabowski od początku objęcia urzędu występuje jako syndyk który osadzony został w resorcie środowiska nie w celu dbania o interes szeroko pojętego ekosystemu, a właśnie po to by wrywać zeń co smaczniejsze i zasobniejsze kąski. Patrząc na ostatnie posunięcia nowego ministra środowiska nie ulega wątpliwości, że na „wzór hiszpański” byłby jednym z pierwszych, który chciałby dodatkowo opodatkować pozyskanie energii słonecznej, gdyby tylko jej rola w ogólnym bilansie energetycznym uległaby zwiększeniu

W OCZEKIWANIU NA ZMIANY

Technokratyczna, poliarchiczna struktura decyzyjna reprezentowana przez Macieja Grabowskiego jako ciało zawłaszczone przez koterie polityczne reprezentuje bardzo ograniczony model skupiony na własnej woli i procedurach. Po drugiej stronie w Żurawlowie, w gminie Grabowiec, obserwujemy oddolny ruch mieszkańców, którzy nie zgadzając się na poszukiwania gazu łupkowego i obecność Chevronu, swoją wolę wyrażają poprzez społeczną mobilizację i bezpośrednio, demokratyczne działanie. Niezdolność polityków Platformy Obywatelskiej do wsłuchania się w tą wolę, mówi nam wiele nie tylko o ich osobistej apodyktyczności, ale i o deficycie demokracji wpisanym w instytucje które reprezentują. Mieszkańcy Żurawłowa chociaż ponownie lekceważąco potraktowani przez decydentów z Warszawy, nie słabną i utrzymują swój protest. Na przekór logice zysku i centralnego planowania wytrwale bronią podstawowych postulatów: prawa do ziemi, samorządności, czystości środowiska, ochrony wody i zrównoważonego rozwoju. Dają nam wszystkim prawdziwą lekcję demokratycznego działania i dbałości o społeczność i przestrzeń w którą wrosli, nie zapominając przy tym o społecznościach odległych, borykających się z tymi samymi problemami co i oni: o rumuńskim Pungesti i brytyjskim Balcombe [14]. Mieszkańcy gminy Grabowiec zasługują na wsparcie jeszcze większe, niż te okazane im do tej pory.

Autor: Damian Żuchowski
Dla „Wolnych Mediów”

PRZYPISY

[1] Strona protestu na bieżąco aktualizowana
<http://occupychevron.tumblr.com/>

[2] Nauka w Polsce (PAP), Naukowcy: szczelinowanie hydrauliczne może jednak powodować skażenia warstw wodonośnych
<http://www.naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,390849,naukowcy-szczelinowanie-hydrauliczne-moze-jednak-powodowac-skazenia-warstw-wodonosnych.html>

Mariusz Błoński „Ciąg dalszy sporu o szczelinowanie hydrauliczne”
<http://kopalniawiedzy.pl/metan-etan-propan-szczelinowanie-hydrauliczne-gaz-lupkowy,18347>

[3] Damian Żuchowski „Gaz łupkowy w Żurawlowie”
<http://wolnemediamedia.net/ekologia/gaz-lupkowy-w-zurawlowie/>

[4] Damian Żuchowski „Początek lata w Żurawlowie”
<http://wolnemediamedia.net/ekologia/poczatek-lata-w-zurawlowie/>

[5] „Chevron przeciwko mieszkańcom Żurawłowa”
<http://wolnemediamedia.net/ekologia/chevron-przeciwko-mieszkancom-z-urawlowa/>

[6] „Koncesja Chevronu na poszukiwanie łupków w Grabowcu przedłużona”
<http://www.rynekinfrastruktury.pl/arttykul/34/1/koncesja-chevrou-na-poszukiwanie-lupkow-w-grabowcu-przedluzona.html>

[7] Joanna Nowicka „Koncern Chevron zostaje na Zamojszczyźnie. Ministerstwo przedłużyło koncesję”
<http://zamosc.naszemiasto.pl/arttykul/2099126,koncern-chevron-zostaje-na-zamojszczyznie-ministerstwo,id,t.html>

[8] „Gaz łupkowy: Czego nie mówi się oficjalnie w Polsce?”
www.youtube.com/watch?v=3DhUqCf3FYM

[9] „NIK: nieprawidłowości przy “gorączce” gazu łupkowego”

<https://www.tumblr.com/occupychevron/73204251298/nik-nieprawid%C5%82owo%C5%9Bci-przy-gor%C4%85czce-gazu>

„Informacja o wynikach kontroli. Poszukiwanie, Wydobywanie i Zagospodarowanie Gazu ze Złóż łupkowych”

<http://www.nik.gov.pl/plik/id,5757,vp,7453.pdf>

[10] „Chevron najbardziej toksyczny w 2011 r.”

<http://wolnemedi.net/ekologia/chevron-najbardziej-toksyczny-w-2011-r/>

[11] Grabowski: priorytetem przyspieszenie wydobycia gazu z łupków

<http://biznes.pl/magazyny/energetyka/grabowski-priorytetem-przyspieszenie-wydobycia-gaz,5589180,magazyn-detale.html>

Grabowski chce przyspieszenia wydobycia gazu łupkowego

<http://biznes.pl/wiadomosci/kraj/grabowski-chce-przyspieszenia-wydobycia-gazu-lupko,5594537,news-detale.html>

[12] „Ustawa łupkowa ekspresowo. I ochrona łupków na forum UE”

<http://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/444142,nowy-minister-maciej-grabowski-ustawa-lupkowa-ekspresowo-i-ochrona-lupkow-na-forum-ue.html>

[13] Rafał Szkopiński „Pieniądze z Lasów Państwowych zostaną przekazane na drogi lokalne”

<http://dzienniklesny.pl/pieniadze-z-lasow-panstwowch-zostana-przekazane-na-drogi-lokalne/>

[14] Protestujący w Balcombe (Anglia) uniewinnieni!

<https://www.tumblr.com/occupychevron/73204363280/protestuj%C4%85cy-w-balcombe-anglia-uniewinnieni>

Rumunia kontra Chevron – Walka trwa!

<https://www.tumblr.com/occupychevron/69418752895/rumunia-kontra>

[a-chevron-walka-trwa](#)